Instytut Pamięci Narodowej

https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/periodyki-ipn/dodatki-historyczne-do/9815,Niezlomna-Rzeszowszczyzna.html
18.05.2024, 09:33

Niezłomna Rzeszowszczyzna

PLIKI DO POBRANIA

Niezłomna Rzeszowszczyzna – „Nowe Państwo – Niezależna Gazeta Polska”, 8/2010 (pdf, 4.11 MB)

DODATEK SPECJALNY IPN

DODATEK SPECJALNY IPN

Niezłomna Rzeszowszczyzna

Od 1939 r. Rzeszowszczyzna była miejscem krwawych zmagań polskiego podziemia niepodległościowego z okupantami niemieckim i sowieckim. Później, w okresie PRL, gdy opór zbrojny został złamany. Podkarpacie stało się prawdziwą ziemią niepokorną, będąc ostoją żywej polskiej tradycji i biernego oporu wobec komunistycznej władzy. Wierność nauczaniu Kościoła katolickiego i tradycji patriotycznej uodparniała jej mieszkańców na działanie komunistycznej propagandy. Tlący się podskórnie bunt przeciwko władzom PRL dał o sobie znać w latach 80., gdy Rzeszowszczyzna z jej stolicą stała się silnym ośrodkiem podziemnej „Solidarności” i matecznikiem „Solidarności Rolniczej”.

Piotr Chmielowiec, IPN Rzeszów

Wrzesień 1939 r. na Rzeszowszczyźnie

Działania wojenne na terenie Podkarpacia rozpoczęły się 1 września od porannych nalotów Luftwaffe skierowanych na lotniska w Krośnie i Moderówce k. Jasła.

W wyniku nalotów zniszczeniu uległy maszyny szkolne RWD-8, uszkodzeniu też urządzenia obu lotnisk. Zginął jeden oficer i 20 podoficerów – uczniów Szkoły Podoficerów Lotnictwa dla Małoletnich.

3 września w Naczelnym Dowództwie zapadła decyzja, aby Armii „Karpaty” powierzyć obronę Dunajca, aż do czasu wycofania się grupy operacyjnej (GO) „Boruta” z Armii „Kraków”. Do tego celu dowódcy armii – gen. dyw. Kazimierzowi Fabrycemu – przydzielono 24. dywizję piechoty (DP).

Jednak już przed północą 6 września gen. Fabrycy podjął decyzję wycofania tej jednostki na linię Wisłoki. Obawiał się okrążenia od strony Nowego Sącza. Liczył na powstanie nowej linii obrony, do utworzenia której chciał wykorzystać odwrót pod Brzeziłkiem i Kolbuszową drugą wtedy jednostką – 11. Karpacką Dywizją Piechoty (KDP). Zarządzony odwrót oddziałów 24. DP odbywał się w warunkach dużego zorganizowania maszerujących kolumn. W tej sytuacji uderzenie od południa niemieckich jednostek zmotoryzowanych i pancernych doprowadziło do zniszczenia i rozproszenia całych pododdziałów. Wycofanie pod wpływem informacji o rozwoju wydarzeń na linii Dunajca gen. Fabrycy zakazał odwrót na linię Sanu. Czas potrzebny na organizację nowej linii obrony miał zostać osiągnięty poprzez powstrzymywanie 4. Dywizji Lekkiej na szlaku Dębica–Jarosław przez 10. Brygadę Kawalerii Zmotoryzowanej (BKZmot), a także obronę od zachodu przez jednostki 2. i 3. Brygady Górskiej (BGór).

Otwarta droga na Lwów

8 września niemiecka 4. Dywizja Lekka podeszła pod Rzeszów, gdzie na kilka godzin została powstrzymana przez 24. pułk płk. dypl. Kazimierza Dworaka. Na południu trwały kilkugodzinne ciężkie walki o Jasło, które zajęła niemiecka 2. Dywizja Górska (DGór), jednocześnie 1. DGór. opanowała rejon Nowego Żmigrodu. Jednostka

NIEZALEŻNA GAZETA POLSKA • NOWE PAŃSTWO 8/2010

1